

Fotografia d'in «micro air vehicle» (hexacopter). Sin la part planiva da la culegna da Crestaulta (vart sanestra da la fotografia) vesan ins ils bindels da mesirar preparads per las prospecziuns geofisicalas e las studentas ed ils students ch'èn occupads cun las lavurs da mesiraziun.

FOTO CH. HÜBNER, GGH SOLUTIONS IN GEOSCIENCE

Crestaulta, la culegna impurtanta dal temp da bronz mesaun, nà dal sidvest. Bain visibel è l'access original inclinà che manava si sin la collina.

FOTO H. BACKHAUS

Cun auta tecnologia en il temp da bronz

La piazza da chats impurtanta da Crestaulta en il Grischun vegn examinada da nov

■ (cc) La collina d'abitadi dal temp da bronz Crestaulta a Surin en la Val Lumnezia ha servì a scienziadas futuras ed a scenziads futurs sco object da retschertga. En quest connex han pudì vegnir fatgas novas enconuschientschas davart la culegna preistorica. Dals 9 fin ils 22 da zercladur 2012 è ina piazza da chats archeologics dal Grischun che n'è ils ultims onns betg pli vegnida resguardada uschè fermstada en il center da vivas lavurs da perscrutaziun scientifica. En il rom d'in curs universitar ha – en collavuraziun cun il servetsch archeologic dal Grischun – ina gruppa interdisciplinara da l'Universitad da Berna (institut da geologia ed institut da las scienzas archeologicas) ensemen cun scienziadas e scenziads da l'Universitad da Heidelberg, da la Scola auta d'art da Turitg, da la Scola auta spezialisada bernaisa sco er da l'Institut federal per la perscrutaziun da guaud, naiv e cuntrada pudì examinar la culegna dal temp da bronz da Crestaulta sper Surin. Questa piazza da chat en la Val Lumnezia ch'è impurtanta per la preistorgia dal Grischun è vegnida exchavada per part da Walo Burkart ils onns 1930. Ils resultats da las la-

vurs ha Burkart publictà l'onn 1946. Dapi quella giada èn vegnids fatgs là mo pli pitschens studis da detagl.

A Crestaulta è vegnì intermedià a geologas ed a geologs, a geografas ed a geografas ed oravant tut ad archeologas ed ad archeologs futurs cun exercizis pratics co ch'els pon cartografar cuntradas e lieus da chats archeologics en moda moderna e co ch'els pon en quest connex duvrar e cumbinar en moda raschunaivla geodatas existentas sco maletgs or da l'aria e da satellits, chartas, fegls da cataster, datas da scans da laser, ma er skizzas veglias d'exchavaziuns. Ultra da quai è vegnida exercitada l'utilisaziun da dronas teleguidadas per far models altimetrics precis. In ulteriur punct central è stada l'aplicaziun da metodas geofisicalas da prospecziun modernas cun las qualas pon vegnir rendidas visiblas – senza la minima intervenziun en il terren – structuradas archeologicas anc betg exchavadas sco ils plans orizzontals da chasas, ils fuclars e las construcziuns da defensiun. Latiers èn las scienziadas futuras ed ils scenziads futurs vegnids sustegnids da *Christian Hübner* (ggh solutions in geoscience, Freiburg i. B.), in expert renumà en questas disciplinas.

Emprender e scuvrir il medem mument novs fatgs

Las lavurs han pussibilità a las studentas ed als students da far experientschas impurtantas per lur professiun futura cun applitgar tecnicas ultramodernas e d'exercitar il barat sur las disciplinas ora. Il medem mument han las retschertgas libras da donns purtà novas enconuschientschas davart la culegna da Crestaulta. Ultra d'ina cartaziun precisa da la collina e da ses conturns ston vegnir menziunads spezialmain ils resultats da las mesiraziuns geoelectricas. Per l'ina permettan ellas da giuditgar las relaziuns da mantegniment en il sectur anc betg exchavà da la planira da la collina. Per l'autra cumprovan ellas in mir da defensiun ch'ins n'enconuscheva anc betg enfin uss e che circumdava cumplettamain l'abitadi e ch'era probablamain interrutto dal portal principal e d'ina pitschna porta da fugia.

Per ils proxims onns èsi planisà da cuntinuar e d'intensivar las lavurs. Ins po damai sperar ch'i dettia – grazia a l'auta tecnologia – ulteriuras scuvridas a quest lieu d'abitadi unic che amplifitgeschan la savida davart ils abitants da las Alps dal temp da bronz.

Complementar-main a la prospecziun magnetica èn er vegnidas fatgas mesiraziuns geoelectricas che han furnì ils indizis per l'existenza da gronds mirs da defensiun.

FOTO R. ROSENBAUER